

ZPRAVODAJ
SPOLEČNOSTI SBĚRATELŮ
ČESKOSLOVENSKÝCH KNIHTISKOVÝCH
ZNÁMEK

č. 75

ročník 2011

Obsah 75. Zpravodaje

Obsah 75. Zpravodaje	2
Pozvánka na setkání	2
Hospodaření Společnosti sběratelů knihtiskových vydání za rok 2010.....	3
Společnost sběratelů knihtiskových vydání čs. známek – 25 let činnosti.....	3
Informativní.....	5
Hodnota 15 h Hradčany – osm tiskových desek	5
Objev po skoro 90-ti letech aneb.....	8
retuš na ZP 32 známek Holubice 20 h, II. typ.....	8
Inzerát.....	10
Osvobozená republika 40 hal. – TD3.....	11
Osvobozená republika 50 h zelená – první tisková deska.....	14
Osvobozená republika 50 h zelená – 1. deska – označení.....	17
Osvobozená republika 50 h zelená – pořadí výroby stokusových tiskových desek.....	21
Nabídka starších Zpravodajů.....	24
Nabídka privátních studií	24

Pozvánka na setkání

Druhá naše pravidelná schůzka v roce 2011 se koná v sobotu **19. listopadu 2011** od **9 hodin** již tradičně v zasedací místnosti AGROPOLU, a.s. v Praze 1, Opletalova ulice č. 4 v prvním patře. Pro naše nové členy je nejlépe vystoupit na stanici metra Muzeum. Blíže viz výřez z mapky.

Jako obvykle zde budou přítomni vedoucí pracovních skupin a znalci SČF pro knihtisková vydání.

Hospodaření Společnosti sběratelů knihtiskových vydání za rok 2010

	Příjem	Výdej	Zůstatek
Převod finančních prostředků z roku 2009	15 874		15 874
1a-1i příspěvky, studie	15 131		31 005
2 tisk Zpravodaje 72, 73			31 005
studie 61, 62, 63 a 64		2692	28 313
3 nájemné místnosti 2x		1440	26 873
4a-4c poštovné		4008	22 865
5 kopírování příruček		2396	20 469
6 obaly, kancelářské potřeby		590	19 879
7 odměna Mareš, tisk adresných štítků		100	19 779
8 Občerstvení		97	19 682
9 jízdné Hamr		102	19 580
10 jízdné Kašpar		220	19 360

Částka 19 360 Kč byla převedena do účetnictví na rok 2011.

Společnost sběratelů knihtiskových vydání čs. známek – 25 let činnosti

Činnost uvedené Společnosti byla zahájena 13. prosince 1986, kdy se v Praze konala ustavující schůzka. Té předcházelo několik měsíců přípravné organizační činnosti, kdy zejména p. Chvalovský a jeho pražští kolegové sestavili na základě výzvy ve Filatelii předběžný adresář zájemců o členství v této Společnosti a program první informativní schůzky.

V roce 1987 začala vlastní činnost. Společnost vystupuje jako samostatný subjekt, a jak již z názvu vyplývá, soustřeďuje zájemce o známky ČSR I vytištěné knihtiskem. Tj. emise Hradčany, Holubice, Osvobozená republika, Hospodářství a věda, Sokol v letu, Doplatní 1918 – 1920 a další.

Sběratelé soustředění ve Společnosti se zabývají studiem známek výše vyjmenovaných emisí a to jak z hlediska tisku známek, tak z hlediska na nich použitého zoubkování. Vzhledem k použití ne zrovna nejdokonalejší knihtiskové techniky k výrobě

těchto známek, lze na známkách všech knihtiskových emisí nalézt nepřeborné množství odchylek v obrazu a kresbě známek. Některé z odchylek, které působily jako rušivý prvek v obraze známky, byly na tiskovém materiálu opraveny (retušovány).

Vrcholem snažení sběratelů těchto odchylek je i správné zařazení takovéto známky – určení příslušného zn. pole případně i tiskové desky. Četnost výskytu některých odchylek příp. jejich retuší je velmi malá a takovéto známky patří k vzácným a hledaným. Jejich vzácnost je mnohdy umocněna, je-li známka perforována méně běžným zoubkováním. Zhodnocení takovýchto známek se ještě zvýší, jsou-li použity na poštovním provozem řádně prošlé celistvosti, nebo jsou-li vytištěny přímo na celinách.

Společnost, která k 1.lednu 2011 sdružovala 220 sběratelů (z toho deset ze Slovenska) je ekonomicky samostatná a její činnost řídí užší vedení. V jeho čele je předseda p. Josef Chvalovský, místopředseda Ing. Jiří Kašpar, tajemník p. Jindřich Látal, osoba zodpovědná za finance p. Jaroslav Moravec a šéfredaktor Zpravodaje Ing. Josef Chudoba (jediný mladík mezi vyjmenovanými důchodci).

Pro členy Společnosti je vydáván 24-ti stránkový **Zpravodaj**, ve kterém jsou členové seznamováni s aktuálními informacemi týkajícími se činnosti Společnosti i nejčerstvějšími výsledky studijní činnosti. V minulých letech byl vydáván podle potřeby 3 až 4 krát ročně, v současné době se počítá s vydáním dvou Zpravodajů ročně. Dosud bylo vydáno 75 čísel.

Souborné zpracování výsledků studia deskových vad a retuší, včetně určení jejich známkových polí i tiskových desek pro jednotlivé nominální hodnoty příslušné emise, obsahují **Studijní filatelistické příručky**, vydávané vedením Společnosti (zájemci si je mohou za úhradu objednat u tajemníka hospodáře Společnosti p. Jaroslava Moravce, Kynická 494/7, 181 00 Praha 8). Dosud bylo vydáno 65 takovýchto příruček a další jsou připraveny k tisku.

Podobné zaměření mají i tzv. **vnitřní studie**, vydávané soukromě jednotlivými autory. Takovýchto studií bylo vydáno cca 120.

Členové Společnosti jsou dvakrát do roka zváni na plenární zasedání, na kterých jsou předneseny nejen aktuální odborné informace, ale uskutečňuje se zde i výměna filatelistického materiálu a je možnost konzultací se znalci na jednotlivé emise, tj. Jaroslavem Malečkem a Jiřím Škaloudem (Hradčany), Josefem Chvalovským a Jiřím Kašparem (Holubice a Osvobozená republika).

Společnost, jejímiž členy dodnes zůstali i kolegové ze Slovenska, není společností uzavřenou – právě naopak. Máte-li i vy zájem o známky čs. knihtiskových vydání jste v naší Společnosti vítáni se všemi právy i povinnostmi.

K povinností patří zejména uhrazení ročního příspěvku 60 Kč (členové nad 70 let 50 Kč), k právům patří nejen dvě čísla Zpravodaje ročně, ale i možnost aktivně se podílet na činnosti Společnosti. Pro eventuální zájemce uvádíme adresu tajemníka Společnosti: Jindřich Látal, Mařatkova 916, 142 00 Praha 4.

-jk-

Informativní

Složka k zaplacení členských poplatků bude přiložena k jarnímu číslu Zpravodaje. Pro velký propagační úspěch připravujeme opětovné vydání korespondenčních lístků se zajímavým přitiskem.

Hodnota 15 h Hradčany – osm tiskových desek

Před lety jsem psal ve Zpravodaji o VII. tiskové desce u hodnoty 15 h Hradčany. Od té doby se mi podařilo, bez jediného známkového pole, sestavit rekonstrukci této desky a tak se k ní chci vrátit. Na poslední naší schůzce (19. března) jsem viděl i několik mladších tváří a tak si myslím, že i pro ně bude zajímavé oživit i některé zajímavosti této hodnoty.

To, že osm tiskových desek nutně muselo být, i když doposud známe u výplatních známek použití jen sedmi desek, dokládají otisky této známky na dopisnicích. Doposud máme dokladováno použití 97 známkových polí ze VII. tiskové desky (přímo určená jednotlivá ZP - chybí ZP 22, 37 a 55) a asi 60 ZP pocházejících prokazatelně z jiné tiskové desky. Zde máme s největší pravděpodobností (podle některých typických odchylek, které jsou i u jiných tiskových desek) určeny čtyři známková pole.

Díky tomu, že nalezený černotisk z VIII. TD pochází ze 78. známkového pole, na kterém se vyskytuje výrazná vada - přerušená dolní část oválu hodnotového štítku, nám dovoluje sestavit pravděpodobné pořadí výroby tiskových desek. Na obrázcích jsou známky z tohoto známkového pole ze všech tiskových desek. Ne u všech se tato vada vyskytuje.

Výskyt této vady lze rozdělit na tři skupiny poškození:

- Ovál nepoškozen TD I. a IV.
- Náznak poškození oválu TD II. A III.
- Ovál poškozen TD V. až VIII.

Podle tohoto poškození, ke kterému muselo dojít ve skleněném negativu, ze kterého byly odvozeny tiskové desky, lze stanovit postup výroby jednotlivých tiskových desek následovně: I., IV., III., II., V. – VIII.

Tento časový sled však neodpovídá prováděným opravám v jednotlivých tiskových deskách. To je vidět z následujícího přehledu.

- Oprava 4. spirály na II. typ TD I., II., VII. a VIII.
- Redukce vějíře pravé holubice TD I., II., V., VII. a VIII.
- Oprava levé příčky na II. typ TD I., II., VII.
- Retuš 5. spirály na 36. ZP jen u TD I., II., VII.

Je možno zmínit i některé další vady, které se vyskytují stejně rovněž jen u některých tiskových desek.

- Bílý bod v číslici 1 jen u TD I. a VII.
- Čára u pravého rámu na 49. ZP jen u TD I., V. a VII.
- Čára u pravého rámu na 62. ZP jen u TD I., II. a VII.

Je nesporné, že hodnota 15 h patří k nejzajímavějším hodnotám emise Hradčany. Z výše uvedeného je vidět, že její studie není ještě z daleka ukončena a vyžádá si pokračovatele. To souvisí i s mladými tvářemi na naší poslední schůzce. Doposud mají možnost využít zkušeností dosud žijících autorů Studií k rekonstrukcím přepážkových archů, protože nejen hodnota 15 h je zajímavá, jen je nejvíc probádána.

A na závěr prosbu. Pokud někdo z našich členů a nejen z nich, má zájem mi pomoci při dokončení rekonstrukce, tedy na výměnu známek ze VII. TD, mohu nabídnout jak upotřebené, stříhané i zoubkované, tak i neupotřebené v základním barevném odstínu cihlově červeném, tak i v odstínu hnědočerveném i červenohnědém. Sháním pro svoji sbírku především ZP 24 a 38.

TD1

TD2

TD3

TD4

TD5

TD6

TD7

TD8

Hamr František

Objev po skoro 90-ti letech aneb

retuš na ZP 32 známek Holubice 20 h, II. typ

Všichni sběratelé známek Holubice 20 h, II. typ znají typickou vadu známek ze ZP 32 vytištěných z galvanoplastických tiskových desek (TD). Na všech přepážkových arších vytištěných z cca 44 TD, zhotovených podle 1., 2. či 3. matrice, vypadá víceméně stejně. Jde o šikmou barevnou čárku (částečně přerušovanou), která začíná v pírkách hlavy holubice a směřuje psaním (přes pečeť) do první bílé linky pod psaním (ve směru na písmeno N v BENDA). Z hlediska knihtiskové terminologie se jedná o dodatečnou vadu negativu (DVN).

Při přebírání známek Holubice 20 h, II. typ jsem objevil zajímavou dvojpásku se ZP 31 a 32. Znamka ze ZP 31 má v celém období tisku (od I. typu po poslední galvanoplastické TD) dvě vady negativu (barevná skvrna na dolním rámu před JAR, resp. barevná skvrna pod horní vidlicí pravé dolní vnitřní svislé lišty) a je podle popsaného jednoznačně určitelná. Na mé dvojpásce (původně jsem se domníval, že je z některé galvanoplasticky zhotovené TD) bylo toho, co bylo výše u ZP 32 popsáno, poskrovnu. Při podrobném prozkoumání lze zjistit pouze část popsané barevné čárky v pírkách holubice a barevnou skvrnku v první bílé lince pod psaním (nad N v BENDA). Ve vlastním psaní po čárce není stopy, ale tam, kde by měla protínat horní a dolní vodorovnou linku, jsou zřetelné bílé vrypy po jejím odstraňování. Přesněji po odstranění vyvýšených míst na známkovém štočku, který by tisk čárky způsobil.

Ve své sbírce jsem objevil další podobnou dvojpásku, s čitelným razítkem z roku 1923 (období leptaných TD), zatímco galvanoplastické TD byly používány až v roce 1924. A u ní lísteček s vlastnoruční poznámkou R? a s několika vykřičníky. Tehdy jsem „nepracoval“ na studii H 20 h, II. typ a „nález“ odložil ad acta a tím upadl v zapomenutí.

Spojil jsem se s přítelem Kuncem (chystá jednorámový exponát o ZP 33 a retuši na něm) a požádal ho o prohlédnutí pásek tohoto ZP a jeho okolí. V první fázi našel čtyřblok ze ZP 32, 33, 42 a 43 (dokonce svěží) a posléze i několik pásek, kde byla ZP 31, 32, potvrzující můj nález. Čitelná razítka na nich byla vesměs z roku 1923 a některé pásy i s levým ochranným rámem (OR), typickým rovněž pro leptané TD.

Nebudu dále zabíhat do detailů a udělám stručný závěr. Podle některých indicií zmíněná retuš ZP 32 pochází s 99% pravděpodobností z leptané TD označené arabskou číslicí 7 v pravém OR. To jedno procento nejistoty by mohl vyvrátit jeden nepříliš komunikativní

brněnský sběratel, který má inkriminovaný přepážkový arch ve své sbírce. Třeba se ozve – moje emailová adresa je - jirikaspi@seznam.cz.

Zmíněná TD s 7 v OR je asi poslední z leptaných desek, která byla použita k přímému tisku známek. Další leptané TD (dnes už víme, že dvě) sloužily jako patrice při zhotovování matric při výrobě galvanoplastických TD.

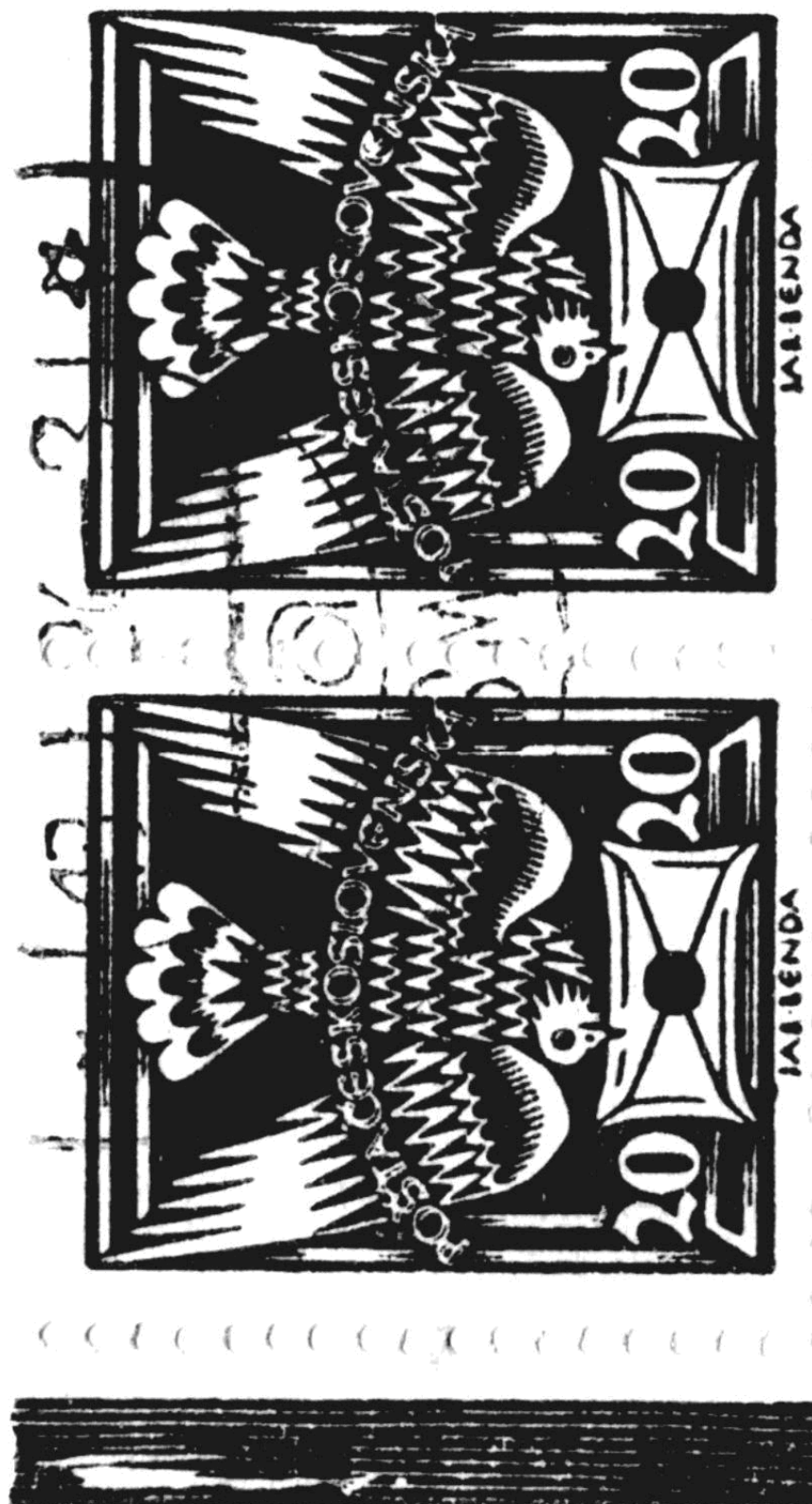
Pozorní čtenáři si jistě všimli jisté pikantnosti – světlo světa spatřila na vlastních známkách nejdřív retuš a teprve potom retušovaná vada. Moje teorie k tomu – na té TD s 7 v OR si na tom 32. známkovém poli toho vyvýšeného místa v psaní někdo v tiskárně povšiml ještě před začátkem tisku známek a vyvýšená místa „odrýpl“. Stopy po opravě (retuši) jsou stoprocentně zřejmé! Na těch dvou dalších TD, co sloužily jako patrice, k opravě nedošlo a tak tato vada na všech známkách ze ZP 32 zhotovených z galvanoplastických TD od 1 - 24 po 20 – 28 existuje.

Pro ty, kteří krom knihtisku sledují i fotbalové dění, připomenu často používaná slova (již nežijícího) známého fotbalového trenéra Tomáše Pospíchala: „Fotbal nemá logiku“. Jeho slogan já již několik let modifikuji: „Knihtisk nemá (občas) logiku“.

Přeji vám příjemnou zábavu při hledání popsané retuše. Na jednotlivých známkách se nehledá lehce, doporučuji studovat pásy se ZP 31, 32 z leptaných TD. Tam je šance na úspěch větší.

Jiří Kašpar

Inzerát

Prodám sbírku Hradčan – čisté známky v katalogové hodnotě 280 až 300 000 Kč. Podrobnosti na 605 837 566.

Osvobozená republika 40 hal. – TD3

Doplňk k Vnitřní studii Společnosti sběratelů čs. knihtiskových známek

Na základě obdržené kopie téměř celého nepoužitého stokusového archu OR 40 hal. – TD3 (chybí jen ZP10), považuji za vhodné Vám sdělit některé nové poznatky o dosud nepublikovaných znacích známkových polí, které nejsou ve Studii p. Chvalovského a p. Kovalíka uvedeny. Ačkoliv se jedná o stokusový arch jen z určitého období tisku, mohou Vám být při identifikaci jednotlivých ZP níže uvedené odlišnosti prospěšné. Dle zvyklosti se musely popisované znaky pro dané ZP vyskytovat vždy nejméně na třech exemplářích.

Téměř kompletní 3. tiskovou desku hodnoty 40 hal. poskytl ke studiu pan Dohnal z Hlubokých Mašůvek, za což mu touto cestou děkuji.

Současně děkuji panu Ing. Peterovi Kovalíkovi za spolupráci při konečném určování znaků pro ZP 43 a 54.

Hroch František

- ZP8 poškozený šev na levém rukávu – v pozdějších období tisku chybí ve větším rozsahu a v obou loktech a dlaních jsou méně výrazné body – často i chybějí (později, zřejmě při manipulaci s tiskovou deskou deformováno písmeno V ve VHB a vlevo od monogramu naražen dolní rám).
- ZP13 na svislém stínu pravé číslice čtyři v dolní polovině vryp zleva, v levém lokti kuželovitý bod
- ZP23 v dolní části svislého stínu levé číslice čtyři je stín zeslaben až přerušen
- ZP24 pod první ozdobou na levé ruce skvrnka (pravděpodobně VN – vyskytuje se i na jiných deskách)
- ZP26 zkrácená podélná skvrnka u prstů pravé ruky
- ZP35 VN – skvrnka na širokém stínování sukne
- ZP41 mezi předposledním a posledním stínem pod pasem malá tečka
- ZP43 nad horním rámem nad S ve SKÁ malá skvrnka, na části nákladu skvrnka dole v O v ČESKO
- ZP46 v levém horním obloučku levé nuly zářez
- ZP51 skvrnka na dolním rámu pod levým keřem (VN – vyskytuje se i na jiných TD OR 40 hal.)

- ZP 53 vedle horní části pravé číslice v bílém orámování tečka, na dolním rámu v levém rohu „kapka“
- ZP54 na lemu sukně pod prvním svislým stínováním malá skvrnka
- ZP63 na konečku vlasů nad pravou číslicí 4 skvrnka
- ZP64 skvrnka začátku stínu v sukni nad pravým chodidlem (VN – vyskytuje se i na jiných TD)
- ZP71 skvrnka vpravo od brady (**menší B ve VHB na tomto ZP není**)
- ZP72 horní příčka písmene E v ČES přerušena, poškozen až třetí stín nad prsty pravé nohy
- ZP78 na pravém rameni písmene A v POŠTA skvrnka, v pravé dlani další skvrnka mezi skvrnkami pod palcem a u zápěstí, v pozdějším období tisku je také poškozený levý stín levé nuly
- ZP86 uprostřed dlouhého stínu od paty ke kolenu mělký vryp, na části nákladu jsou ještě skvrnkou spojeny lístky v pravém dolním trojlístku
- ZP87 v monogramu VHR – písmeno R je menší, pravý stín v levé nule v horní části zeslabený nebo až přerušovaný
- ZP88 ve vlasech pod levou rukou skvrnka
- ZP95 v pravé dlani přerušovaná podélná skvrnka u prstů, na dolním rámu vlevo od pravého keře skvrnka

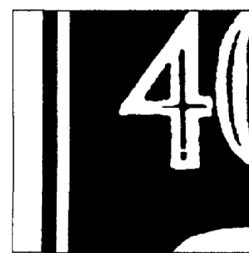
ZP 8

ZP 13

ZP 13a

ZP 23

ZP 24

ZP 26

ZP 35

ZP 41

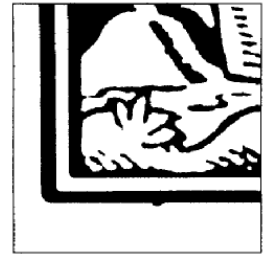
ZP 43

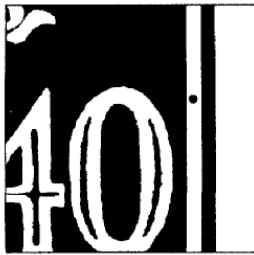
ZP 43a

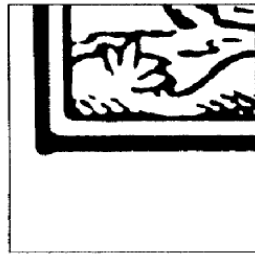
ZP 46

ZP 51

ZP 53

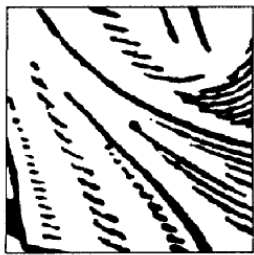
ZP 53a

ZP 54

ZP 63

ZP 64

ZP 71

ZP 72

ZP 72a

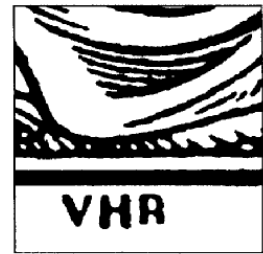
ZP 78

ZP 86

ZP 86a

ZP 87

ZP 87a

ZP 88

ZP 95

ZP 95a

Osvobozená republika 50 h zelená – první tisková deska

Až do začátku roku 2010 byla první deska, zhotovená podle 1. negativu, nejméně prostudovanou a o jednotlivých odchylkách a zejména pak o sledu retuší existovaly jen dohady.

Začátkem roku 2010 se ve Švýcarsku uskutečnila filatelistická aukce, na které byl, kromě jiných zajímavých materiálů, nabízen i kompletní přepážkový arch, pocházející ze sbírky známého filatelisty Dr. Fischmeistera. Arch známek pak zakoupil a do republiky dopravil jeden z předních sběratelů čs. knihtiskových známek.

Podle tužkou na podložce napsaných poznámek a data získání archu (23. ledna 1922) je zřejmé, že ho Dr. Fischmeister získal krátce po zahájení tisku známek z této první desky. Odstín zelené barvy známek je dobře čitelný, tisk konturní.

V levém a pravém ochranném rámu nejsou žádná označení, která by byla možno z filatelistického hlediska považovat za desková. Pouze v pravém rámu proti známkovému poli 60 je bílá, asi 1 cm svislá bílá čára, kterou se podařilo najít i na rámu poštovně použitých známek.

V počítadle pod ZP92 je číslice 10,-. Levá strana základy číslice jedna je viditelně zkrácena (obr. 1), což lze považovat za účelové označení provedené pracovníky tiskárny a tím také za deskové označení pro potřeby filatelistů. Dodávám, že toto označení bylo nalezeno i na bloku poštovně použitých známek.

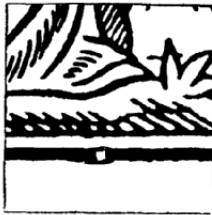
Předchozí úvahy o tom, že v levém rámu proti ZP91 se později nacházel jeden bílý bod, není nijak doloženo (viz Specializovaná příručka OR). Nelze ale také vyloučit, že existuje blok známek s vyměněným levým rámem v němž je bílý bod a v počítadle 10.- zkrácená levá číslice jedna.

Na přepážkovém archu se nachází velké množství malých barevných skvrnek, které jsou spíše dočasnými vadami tisku (některé z nich jsou uvedeny v seznamu zjištěných vad).

Zajímavé jsou odchylky ve vodorovných i svislých řadách zoubkování jednotlivých řad známek. Po porovnání jednotlivých odchylek u známek v archu s poštovně použitých známek v blocích a páskách je zřejmé, že tisk známek a následné zoubkování vytištěných archů bylo prováděno postupně (7x) také postupně bylo použito tří perforačních lišt s odlišnými odchylkami v zoubkování. V tabulce sledu retuší jednotlivých vad 1. negativu nejsou tyto odchylky uvedeny, zájemci si je ale mohou vyžádat u autora článku.

66

67

↑ chybi

67

68 - RETUŠ C/

Období tisku								
a retuší	ZP 35	ZP 39	ZP 50	ZP 66	ZP 67	ZP 68	ZP 69	ZP 70
1	retuš	VN 1	retuš	-	DV	Retuš a/	VN 1	Retuš
2	retuš	VN 1	retuš	-	DV	VN 1	VN 1	Retuš
3	retuš	VN 1	retuš	DV	DV	VN 1	VN 1	Retuš
4	retuš	VN 1	retuš	DV	DV	VN 1	VN 1	Retuš
5	retuš	VN 1	retuš	?	DV	Retuš b/	VN 1	Retuš
6	retuš	retuš	retuš	DV	DV	Retuš b/	Retuš	Retuš
7	?	?	?	?	Retuš	Retuš c/	Retuš	Retuš
8				?	Retuš	Retuš c/	Retuš	Retuš

Podle známek na přepážkovém archu a rekonstrukcí vytvořených pomocí bloků a pásek poštovně použitých známek se lze domnívat že:

- a) vedoucí pracovníci tiskárny spolu s obchodníky věděli o zájmu sběratelů o jednotlivé vady 1. negativu, zejména o tzv. vajíčko a náprsenku (ZP39 a 69), které existovaly již na známkách vytištěných v červené barvě,
- b) proto z komerčních důvodů odsouvali opravu „vajíčka“ i „náprsenky“ až do závěrečného období tisku známek (viz tabulka sledu retuší).

Opravy dalších VN1, konkrétně ZP35 a 70, byly nenáročné, protože se jednalo o malé odchylky. O ZP68 věděli již z červených známek a pokusili se provést důkladnou opravu. Ta se sice zdařila, ale liteřina zřejmě během tisku záhy vypadla a objevila se původní vada. Ta byla provedena rovněž až v závěrečném období tisku a to ve dvou variantách.

Zajímavé jsou dodatečně vzniklé deskové vady – ZP66 a zejména ZP67, které se ještě na získaném PA nevyskytovaly. Vada na známkovém poli 67 se stala základním výchozím bodem pro další studium odchylek a také sestavení rekonstrukce téměř celého archu. Odchylky v zoubkování vodorovné řady známek spolu se ZP68 pomohly identifikovat již známé a výrazné odchylky u ZP 61 až 70.

Bez široké spolupráce s řadou známých sběratelů čs. knihtiskových známek by nebylo možné dospět k uvedeným závěrům. Proto především upřímně děkuji za pochopení, ochotu a zapůjčení archu panu M. Stoškovi z Prahy. Také všem dalším, kteří reagovali na moje žádosti o zapůjčení známek, reprodukcí, připomínky a doporučení, zejména pánům Rákosníkovi, Palečkovi, Malovíkovi, Košťálovi, Chudobovi a Novotnému.

(Zájemci o popisy a obrázky zjištěných vad a retuší mohou napsat autorovi.)

J. Chvalovský
Sobínská 681
164 00 Praha 6

Osvobozená republika 50 h zelená – 1. deska – označení

Na základě prostudování kompletního přepážkového archu, pocházejícího z prvního období tisku a zhotoveného leptáním podle 1. negativu, jsem získal nezvratný důkaz o deskovém označení první tiskové desky.

Připomínám však, že již při prvním čištění desky mohlo dojít nejen k výměně ochranných rámců, ale v nich, případně i v počítadlech, mohly vzniknout další úpravy. Mám na mysli především jednu či dvě bílé tečky v levém rámu u ZP 91, které byly původně považovány za označení dvou prvních desek. Obrázky viz ve Specializované příručce OR, strana 67, které jsou označeny jako 5. a 6. deska.

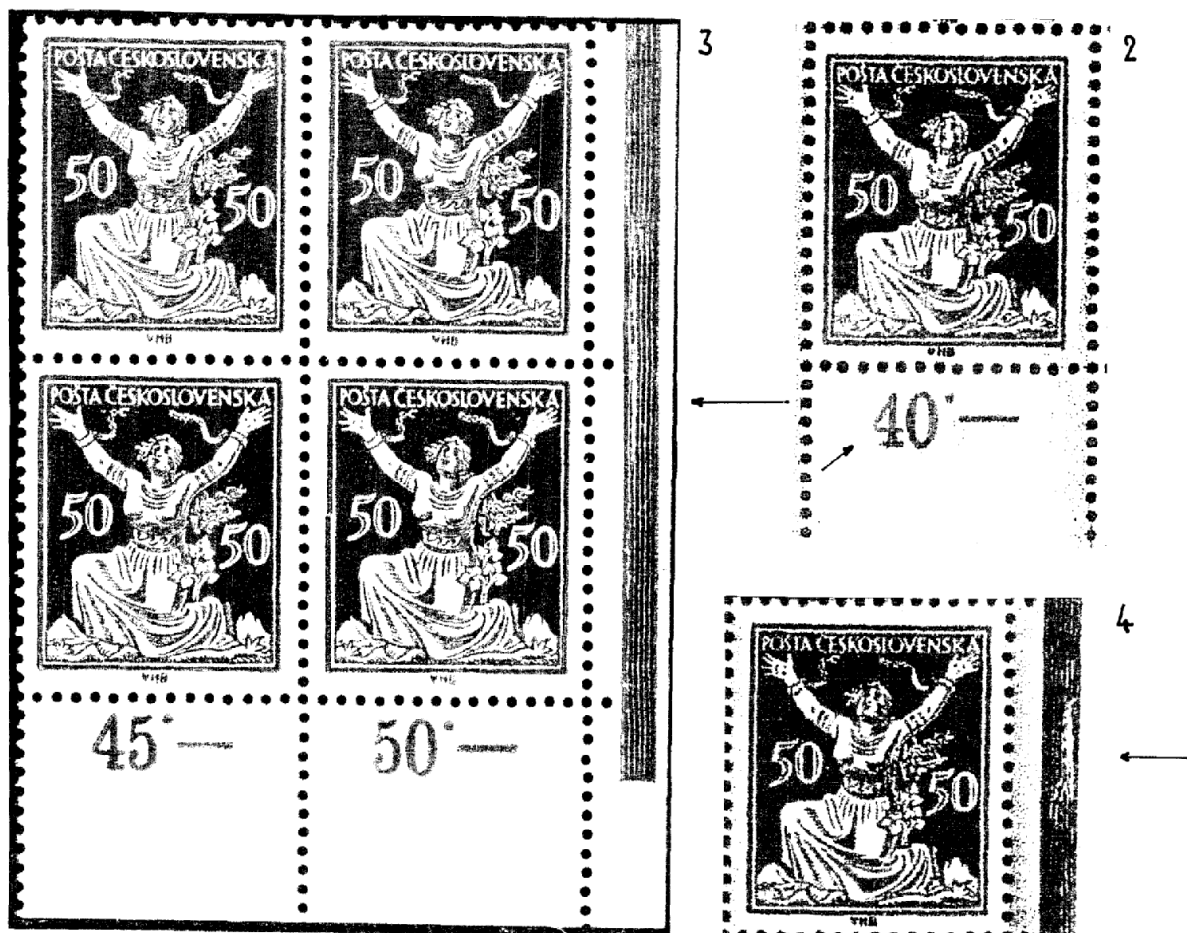

Kromě vzniku možných dodatečných označení je pravděpodobné, že vytištěné archy známek byly perforovány více než jednou perforační lištou. To dokazují odchylky v zoubkování, patrné především ve sloupcích známek ZP 10 až 100.

Prostudovaný přepážkový arch, známý zatím jen v jednom exempláři, má jedinou a zřejmě i záměrně provedenou odchylku. Jedná se o zkrácení levé strany základny číslice jedna v počítadle 10,- (obr. 1). Tato úprava číslice je známa již řadu let a je také vyobrazena ve Specializované příručce OR na straně 66.

Pro identifikaci tiskové desky lze rovněž využít v počítadlech úpravu špičky číslice 4 nacházející se pod ZP98 (obr. 2). Podle delší bílé svislé čáry, nacházející se v pravém ochranném rámu u známkových polí 90 a 100 (obr. 3), lze bezpečně určit jejich známkové pole. U obou obrázků známek a rámu ZP 100 jsou také patrné odchylky pravé svislé strany známek.

Na přepážkovém archu se v ochranném rámu za ZP 60 nachází výrazná bílá čára (obr. 4) což nasvědčuje, že po dalším čištění desek byla deska osazena jinými ochrannými rámy.

U známek tištěných až v druhé polovině tisku je v ochranném rámu za ZP 70 (obr. 5) další bílá čára a dvě malé krátké příčné. Tyto skvrny jsou součástí 8mi bloku známek, ve kterém se mimo jiné nachází na ZP 68 retuš v obloučku pravé číslice 5, varianta a – viz Specializovaná příručka OR.

Výrazné deskové vady postupně vzniklé na 1. desce

Na přepážkovém listě pocházejícím ze začátku tisku známek bylo zjištěno poměrně málo deskových vad a také pravděpodobných vad tisku. Jejich výskyt na poštovně použitých známkách je poměrně malý. Uvádím čtyři z nich, které jsou nejvýraznější:

ZP5 vada sestavy plus vryp v horním rámu nad písmeny ŠT v POŠTA (obr. 1)

ZP26 přerušená kresba sukně pod lipovými lístky (obr. 2)

ZP30 výrazně rozšířená pravá strana krku (obr. 3)

ZP94 vryp v horním rámu nad písmeny LO (obr. 4)

1

2

3

4

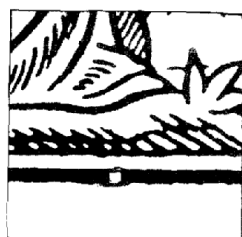
Zřejmě již po prvním čištění desek vznikly v důsledku neopatrném zacházení s deskou dvě výrazné vady, které se staly základními články pro postupnou rekonstrukci jednotlivých úseků desky, a to jak z hlediska vývoje vad, tak také pro identifikaci ostatních známkových polí, zejména pak postupných retuší jednotlivých vad prvního negativu. Odchytky v zoubkování a zejména chybějící otvor pomohly určit další příslušná známková pole.

Je to především známka nacházející se na známkovém poli 67 (obr. 5) u níž je ve spodním rámu, vpravo od VHB, bílá skvrna. Ta se postupně ve spodní části rozšířila tak, že je rám přerušen. Dosavadní výsledky studia potvrzují, že tato vada zůstala na desce po celou dobu až do doby ukončení tisku známek.

V době, zřejmě po prvním čištění desky, byla k zoubkování a tedy i ZP67 použita perforační lišta, u níž ve vodorovných řadách chyběl 4. otvor. Informace o odchytkách v zoubkování bude obsahovat další příspěvek.

Druhou, stejně výraznou vadou, vzniklou současně s vadou na ZP67, je barevná skvrnka na středním širokém stínování sukňě (obr. 6). Tato vada je zaměnitelná s vadou na ZP10 – vada černotiskové sestavy. Je však větší a proto výraznější. Rovněž tato desková vada zůstala na desce až do konce tisku známek a nachází se v páskách a blocích s retuší ZP 68, var. 1 a 2.

J. Chvalovský

Osvobozená republika 50 h zelená – pořadí výroby stokusových tiskových desek

První ucelenější poznatky ze studia této hodnoty byly publikované v Monografii čsl. známek, díl II, vydané v roce 1971. Od té doby nepřetržitě se studiem zabývá řada sběratelů a postupně své nové poznatky zveřejňuje, především ve Zpravodaji Společnosti sběratelů knihtiskových známek. Porovnáme-li informace z roku 1971 s posledními výsledky studia, zjistíme výrazné rozdíly mezi nimi, ale i s údaji nacházející se ve Specializované příručce z roku 2000.

Po vydání příručky se do studia zapojili sběratelé, kteří postupně získávali nové poznatky o známkových polích, retuších, zoubkování atd., z nichž některé publikovali. Jedním z nejzajímavějších dokladů byl u hodnoty 50 h zelená nález kompletního přepážkového archu pocházejícího z první tiskové desky, zhotovené leptáním podle 1. negativu, na němž byla potvrzena existence deskového označení, respektive identifikace kontrolního znaku, který umožňuje určit pořadí výroby desky. Tyto zcela nové poznatky tak pomohli opravit údaje o dosavadním počtu TD (33), jejich pořadí výroby a tím také opravit některé starší poznatky uvedené v Příručce.

Na straně 66 Příručky OR se nachází celkem 5 obrázků údajného označení neznámých desek. Kromě jednoho se však jedná o označování prováděná pro potřeby pracovníků tiskárny a není to tedy značení desek.

Na straně 67 obrázek tiskové desky TD s číslicí 10 v pravém rámu je pravděpodobně dodatečně provedení označení během tisku. Nelze však vyloučit, že to byla další deska, opět označená číslicí deset.

Obrázek známky s otiskem vodorovné dělicí linky, někdy také s vyrytým nápisem NAKLAD, patří na některou ze čtyř tiskových desek bez ochranných rámu, zhotovených galvanoplasticky, nyní předběžně označenou jako TD 14.

Doplňte si také údaje o nově nalezeném označení desky s dvakrát přerušenu pomlčkou, viz Zpravodaj č. 69, str. 16, patřící na některou ze čtyř desek bez ochranných rámu (původně 19 – 22, nyní 14 – 17), zhotovených galvanoplastickou technologií, nyní předběžně označenou jako TD 17.

Výplatní známky vytištěné ze všech 33 známých desek byly opatřeny hřebenovým zoubkováním (HZ 14). Pouze u dvou (pátá a šestá) bylo menší množství známek zoubkování

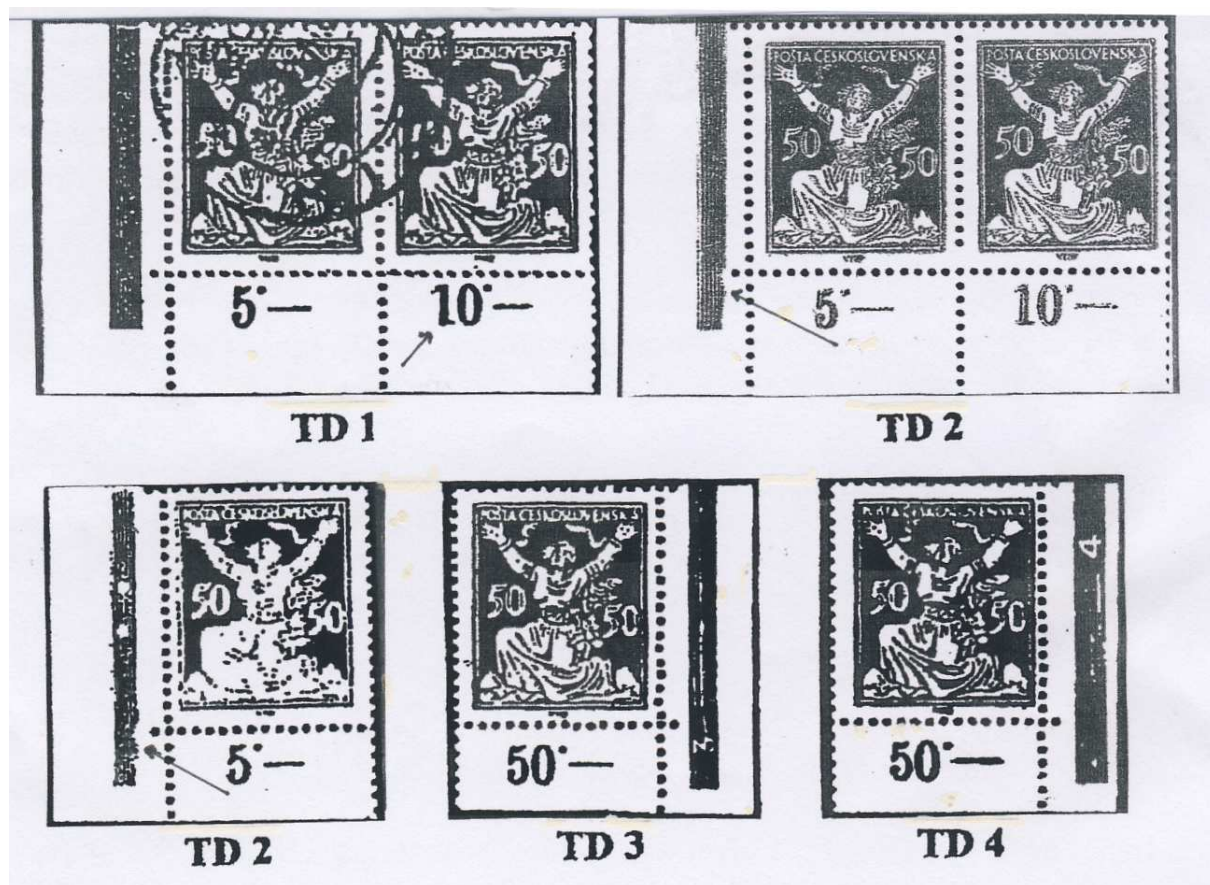
také řádkovým zoubkováním (ŘZ 13 $\frac{3}{4}$). Tyto známky jsou snadno zaměnitelné se známkami pocházejícími z devadesátikusových desek vydání této běže.

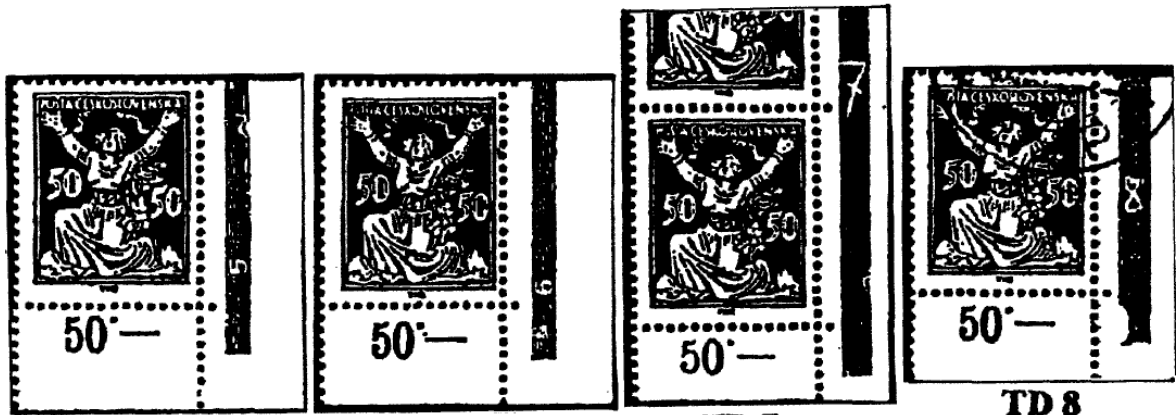
Vzhledem k výše uvedeným poznatkům doporučuji majitelům Specializované příručky OR 2000 provést následující úpravy:

- Strana 66 – spodní část stránky s obrázky známek přelepte blokem obrázků TD označených TD 1 až TD4.
- Strana 67 – celou stránku přelepte blokem obrázků TD 5 až TD 17.
- Strana 68 – opravte pořadí výroby jednotlivých desek na TD 18 až 33. Obrázky jsou beze změn.

Lze předpokládat, že během dalšího studia známek této hodnoty budou nalezeny nové důkazy týkající se počtu zhotovených desek, jejich označení (včetně provedených až během tisku) a tím i pořadí výroby. Zjištěné poznatky budeme postupně uveřejňovat ve Zpravodaji naší Společnosti knihtisku

J. Chvalovský – IV/2011

TD 5

TD 6

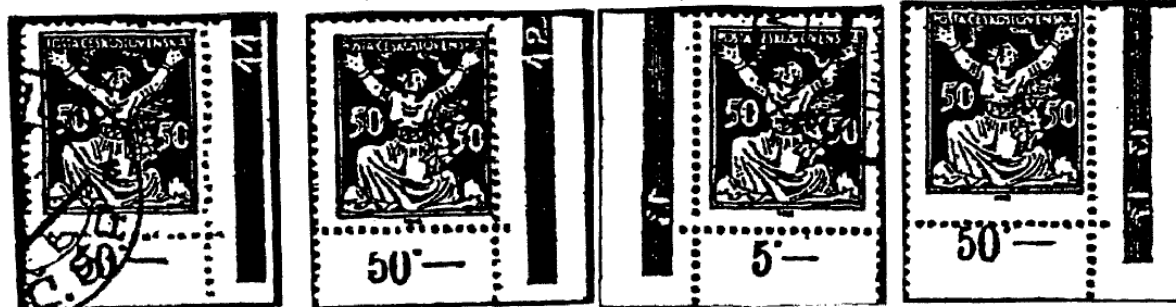
TD 7

TD 8

TD 9

TD 10

TD 11

TD 12

TD 13

TD 14

TD 15

TD 16

TD 17

Dvacet desek (14 až 33) zhotovených galvanoplasticky podle jedné matrice, vyleptané podle 2. negativu. Čtyři z nich (TD 14 až 17) neměly ochranné rámy a označení. U zbývajících jsou označení v počítadlech.

Nabídka starších Zpravodajů

Jsou k dispozici starší Zpravodaje za cenu poštovního a balného. Pokud máte zájem, kontaktujte prosím kolegu Moravce – adresa viz níže v nabídce privátních studií.

Nabídka privátních studií

Holubice	5h modrá a fialová	TD 11 a 12	Cena: A4 – 125Kč	A5 – 65 Kč
Holubice	5h modrá	TD 13 a 14	Cena: A4 – 135 Kč	A5 – 70 Kč
Holubice	10h zelená	TD 1 a 2	Cena: A4 – 150 Kč	A5 – 75 Kč
Holubice	25 h zelená I. typ	TD 1 a 2	Cena: A4 – 100 Kč	A5 – 50 Kč
OR – CDV 26 (dopisnice 150 h červená)			Cena: A4 – 120 Kč	A5 – 60 Kč
H+V 1920 – 400 h		TD 1 a 2	Cena: A4 – 80 Kč	A5 – 40 Kč
Doplatní 1919	5 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 120 Kč	A5 – 60 Kč
Doplatní 1919	15 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 120 Kč	A5 – 60 Kč
Doplatní 1919	20 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 150 Kč	A5 – 80 Kč
Doplatní 1919	25 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 70 Kč	A5 – 35 Kč
Doplatní 1919	40 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 140 Kč	A5 – 70 Kč
Doplatní 1919	50 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 160 Kč	A5 – 80 Kč
Doplatní 1919	100 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 160 Kč	A5 – 80 Kč
Doplatní 1919	1000 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 80 Kč	A5 – 40 Kč
Doplatní 1928	5 Kč	TD 1 a 2	Cena: A4 – 90 Kč	A5 – 45 Kč
Spěšná 1919	10 h	TD 1 a 2	Cena: A4 – 180 Kč	A5 – 90 Kč

Uvedené studie si můžete objednat na adrese: Jaroslav Moravec, Krynická 494, 181 00 Praha 8. K cenám se účtuje poštovné. Neposílejte peníze předem.

Zpravodaj Společnosti sběratelů československých knihtiskových známek je neprodejnou tiskovinou, vydávanou pro vnitřní potřebu členů společnosti. Je vydáván nepravidelně, ale nejméně 2x do roka. Za redakční úpravy odpovídají a na přípravě se podílí členové společnosti. Za obsah článků odpovídají jejich autoři. Neprochází jazykovou úpravou.

Rukopisy, články, připomínky a nové poznatky či jinou korespondenci zasílejte na adresu (pozor změna od čísla 74):

Josef Chudoba, Křížová 1614/8, 463 11 Liberec 30,

Telefon: 603 472 395, e-mail: josef.chudoba@tul.cz